

Innspill til høring av regional plan for fysisk aktive liv i Agder, med handlingsprogram

Sammendrag og vurderinger

Høringsperioden 15. mai til 13. september 2024

15. mai ble forslag til plan og handlingsprogram sendt ut på høring, med høringsfrist 13. september. I høringsbrevet ble det bedt om innspill til alle deler av planforslaget og til handlingsprogrammet, og spesielt til hvordan inaktive kan inkluderes og nås i planarbeidet. Kommunene ble bedt om å ta stilling til hva som omhandler kommunale tiltak i handlingsprogrammet.

I løpet av høringsperioden kom det inn 20 innspill, hvorav seks kommuner, tre kommunale medvirkningsråd, statsforvalter og ti organisasjoner. Hovedinntrykket av innspillene er at dette er en plan det er behov for, og flere støtter prioriteringene i planen. På den andre siden har flere også spilt inn at funksjonsnedsattes behov og tilrettelegging er for lite omtalt og behandlet i planen. Det samme gjelder eldre.

I høringsprosessen har planens eksterne referansegruppe blitt involvert, hvorav flere av dem har vurdert det til at arbeidet inn i denne gruppen anses som deres høringsinnspill. Vurderingene og forslagene til endring som kommer frem i dette oversiktsdokumentet er forankret i referansegruppa.

Innhold

Agder bedriftsidrettskrets	3
Agder idrettskrets	4
Arendal kommune	5
Farsund kommune.....	5
Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder).....	5
Friluftsrådet Sør	8
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon Agder (FFO)	9
Fylkeseldrerådet i Agder fylkeskommune	12
Gjerstad kommune råd for personer med nedsatt funksjonsevne	16
Grimstad kommune	17
Kristiansand kommune	20
Lindesnes kommune eldreråd	22
Lindesnes kommune råd for personer med funksjonsnedsettelser.....	22
Norges blindeforbund Aust-Agder	24
Risør kommune	28
Statsforvalteren i Agder	28
Studentorganisasjonen i Agder.....	34
Tverga (nasjonalt ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet)	36
Velferdstinget i Agder (studentdemokratiet).....	38
Vennesla kommune	39

Agder bedriftsidrettskrets

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Informerer at bedriftsidrettskretsen sitter både på eksisterende kompetanse og allerede etablerte aktiviteter som passer inn i planen, og ønsker derfor å være en samarbeidspartner i handlingsprogrammet	Tatt til orientering.	
Viser til handlingsprogrammets tiltak nr. 4 «Friluftsråd og frivillige organisasjoner gis gode og forutsigbare rammebetingelser». Ser seg som naturlig samarbeidspartner her, og viser til allerede eksisterende lavterskeltilbud	Enige at bedriftsidrettskretsen er en naturlig samarbeidspartner, og er tiltenkt som samarbeidspartner under frivillige organisasjoner.	
Viser til handlingsprogrammets tiltak nr. 17 «Fylkeskommunen tar initiativ til å etablere en ordning for aktivitetsvennlige bedrifter». Ønsker å være med på denne prosessen.	Bedriftsidretten er nevnt som samarbeidspartner i tiltaket, og i den anledning er det vurdert slik at tiltaket rettes mot en form for sertifiseringsordning av aktivitetsvennlige bedrifter.	Foreslått endring av tiltak nr. 17: «Fylkeskommunen tar initiativ til å etablere en stimuleringsordning for «Aktivitetsvennlige bedrifter» i løpet av 2027»
Viser til handlingsprogrammets tiltak nr. 30 «Det offentlige og frivilligheten samarbeider om felles digitale plattformer». Driver allerede med opplysningskampanjer om fordelene ved å være fysisk aktiv, rettet mot voksne	Tatt til orientering, og bedriftsidretten er tenkt inn under frivillige organisasjoner innenfor tiltaket.	

Agder idrettskrets

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Er positive til å inngå og videreutvikle samarbeidsavtale med Agder fylkeskommune som foreslått i handlingsprogrammet, og ber om at det prioriteres.	Tatt til orientering.	
Under tema tilskudd ønsker idrettskretsen at fylkeskommunen skal ta en aktiv rolle ved utvikling og realisering av regionale idrettsanlegg.	Viser til tiltak nr. 1: «Fylkeskommunen etablere et regionalt fagråd for anlegg og fysisk aktivitet. Formålet med rådet er å koordinere, samordne og forbedre satsingen på økt fysisk aktivitet på regionalt nivå, herunder planlegge større satsinger/anlegg, identifisere kunnskapsbehov og bidra til oppfølging av handlingsprogram.». Dette er arbeid som knyttes til opprettelse av fagråd for fysisk aktivitet og anlegg, samt ved revidering av spillemiddelordningen	
Under tema tilskudd ønsker idrettskretsen ved fordeling av spillemidler at organisasjonseide idrettsanlegg prioriteres.	Vurderinger basert på lokale behov og samfunnsnytte anses som prioritet fremfor hvem som bygger anlegget. Organisasjoner som bygger anlegg er viktig for å avlaste kommunale budsjetter og bidra til bred folkehelse og samfunnsengasjement, men flere kommuner praktiserer allerede enten forskuttering av spillemidler eller at organisasjonseide anlegg prioriteres over kommunale anlegg. Dette gjør at	

	organisasjonseide anlegg allerede prioriteres i stor grad, og derfor tas ikke innspillet til følge.	
--	---	--

Arendal kommune

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Under tema tilskudd ønsker Arendal kommune mulighetsrom for å løfte enkeltsatsingen innenfor friluftsliv og snarveier, f.eks. med en øremerket tilskuddspott på mellom kr 50 000 og kr 100 000.	Ansett ivaretatt i tiltak nr. 41: «Rammen for fylkeskommunale tilskuddordninger knyttet til friluftsliv økes i anledning Friluftslivets år 2025.»	

Farsund kommune

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Farsund kommune er bekymret for kommunens ressursbruk og finansiering knyttet til de mange tiltakene som følger i foreslått handlingsprogram	Tiltakene som har en mulig økonomisk konsekvens vurderes inn i budsjettarbeidene i fylkeskommunen.	

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder)

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Anbefaler at det organiserte friluftslivet, som en lavterskelarena for mennesker i alle aldre og fra alle sosiale lag, fremheves i plandokumentet på lik linje med idretten.	Ønsker ekstra avsnitt i kapittel 2.2 inkludering og deltakelse som understreker friluftslivets bidrag. Men kapitelet de viser til er i planprogrammet,	Det organiserte friluftslivet fremheves i plandokumentets utfordringsbilde.

	men det vurderes innarbeidet i dokumentet	
Foreslår at det utarbeides tydeligere retningslinjer for hvordan kommunene skal sikre muligheten for fysisk aktive liv gjennom anleggsutvikling, samt at friluftslivsorganisasjoner involveres tidlig i prosesser med arealplaner.	Det følger av plan og bygningsloven § 8-2 at regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Plan og bygningsloven inneholder føring for hvordan medvirkning skal skje. Det vurderes at oppfølging av tiltakene og medvirkning vil skje gjennom den enkelte planprosess, og at dette derfor ikke trengs å spesifiseres nærmere. Innspillet tas ikke til følge.	
Ønsker å se en tydeligere prioritering av oppgradering av eksisterende anlegg fremfor nybygg, for å begrense belastningen på natur	Rehabilitering av anlegg er viktig for å sikre mer bærekraftig anleggsutvikling. I kapittel om utvikling av anlegg og områder for fysisk aktivitet sies det at «For å bidra til en mer bærekraftig anleggsutvikling må det i større grad satses på rehabilitering- og gjenbruk av eksisterende anlegg og bygg, samt at omdisponering av viktige natur-, friluftslivs- og landbruksområder må unngås.» Det vurderes at planen gir en tydelig føring om dette. Innspillet er ikke tatt til følge.	
Anbefaler at planen inkluderer et dynamisk temakart over viktige friluftsområder, som oppdateres jevnlig i samarbeid med friluftsrådene og frivillige organisasjoner	Mange av kommunene i Agder har over flere år gjennomført kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder er standardisert metodikk. I planen er det foreslått at kommunene skal oppdatere	

	datasettet innen 2027, og at fylkeskommunen setter i gang en kartlegging av regionale friluftslivsområder innen 2027. Kartene vil være dynamisk, og friluftsråd og frivillige organisasjoner vil bli invitert med i arbeidet. Innspillet ansees som ivaretatt.	
Støtter strategi 2 under tema anlegg; «Styrke arbeidet med statlig sikring av attraktive nærfriluftsområder, med mål om sikring av 80 nye områder innen 2034».	Tatt til orientering.	
Er positive til at planen fremhever viktigheten av bærekraftig utvikling, inkludert vektlegging av gjenbruk, sirkulærøkonomi og energieffektivitet ved rehabilitering og nybygging av anlegg.	Tatt til orientering.	
Anbefaler at fylkeskommunen i større grad samarbeider med friluftslivsorganisasjoner om å utvikle aktiviteter for videregående skoler, slik at man skaper en bredde i tilbudet om fysisk aktivitet.	Planforslaget legger opp til at samarbeidsavtaler mellom friluftslivsorganisasjoner og fylkeskommunen skal videreføres. Innspillet vil bli vurdert nærmere ved revisjonen av disse avtalene i 2028. Viser til tiltak nr. 6: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt med mål om å øke fysisk aktivitet i barnehage og skole.», gjennom dette tiltaket vil det kunne være aktuelt å se på aktiviteter for videregående skole (gjelder også skolefritidsordning, fra andre innspill).	Det foreslås å dele tiltak nr. 6 i to, slik at det blir to ulike pilotprosjekt, og at frivillige organisasjoner tas inn som samarbeidspart i tiltak nr. 7: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt rettet mot fysisk aktivitet i skolefritidsordningen.» Tiltak nr. 6 justeres slik at uteområder vektlegges: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt med mål om å øke fysisk aktivitet i barnehage og skole, spesielt med tanke på uteområdene»

Setter stor pris på at fylkeskommunen i planforslaget har videreført forpliktelsen til samarbeid med blant annet FNF Agder gjennom en langsiktig samarbeidsavtale	Tatt til orientering.	
Positive til tiltak nr. 41 som foreslår en økning i tilskuddsmidler til friluftsliv i 2025, og håper at økningen vil kunne gi handlingsrom til å starte nye initiativer som kan bidra til å enda større oppslutning for å ta vare på natur- og friluftslivsinteresser, og redusere barrierer for deltakelse blant utsatte grupper.	Tatt til orientering.	
Er positive til at FNF er nevnt som viktig aktør når det kommer til å bidra til at formidling og informasjon er relevant, oppdatert og tilgjengelig – og oppfordrer til å videreutvikle dette samarbeidet.	Frivillige organisasjoner er omtalt som samarbeidspart i tiltak nr. 32: «Tilby god og oppdatert informasjon om friluftslivs-områder som er tilgjengelige for alle.» Innspillet anses som ivaretatt.	

Friluftsrådet Sør

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Mener at kyststi mangler i planen, og at det bør være et mål å ha en sammenhengende kyststi i Agder.	Eksisterende tilskuddsordning for planlegging av kyststi er foreslått videreført i planen. Planen har ikke noe konkret mål om sammenhengende kyststi langs <u>hele</u> Agderkysten, og det vurderes heller ikke som den beste måten å bruke begrensede ressurser dersom man skal prioritere tilrettelegging for aktivitet i nærmiljøet.	Foreslått endring av tiltak 45: «I kommuneplaner og reguleringsplaner som omfatter sentrums- og tettstedsområder skal det fastsettes langsiktige «markagrenser» og grønnstruktur som ivaretar viktige nærturområder og allmennhetens ferdselsmulighet langs sjø og vassdrag.»

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon Agder (FFO)

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Et hovedinntrykk ved innspillet er at funksjonsnedsattes behov og tilrettelegging er for lite omtalt og behandlet i planen, tiltakene, og i kunnskapsgrunnlaget.	Sammenfaller med enkelte andre innspill, er forsøkt forbedret i plandokument, handlingsprogrammet og kunnskapsgrunnlaget.	Det legges til et avsnitt om tilgjengelighet for alle i planen, under aktivitetsfremmende arealplanlegging Rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne legges til som kapittel i kunnskapsgrunnlaget – under «nasjonale føringer»
Mener planen er god, men for voluminøs, rotete, ustrukturert og full av gjentakelser. Foreslår derfor å endre, ta bort, slå sammen og legge til for å skape et verktøy som stimulerer til et aktivt liv. Foreslår å dele inn i tre deler: 1. Grunnlaget for et fysisk aktivt liv 2. Nærhet og inkludering for et fysisk aktivt liv 3. Forutsetninger for et fysisk aktivt liv Delmålene fire, fem, seks og syv er tatt bort og målsatt i de andre tre delene – hovedsakelig del tre.	Innspillet foreslår en annen struktur på planen, en god struktur som kunne vært valgt i utgangspunktet. Planprogrammet og planen har vært på høring, slik at det vil kreve nye medvirkningsprosesser ved fullstendig endring av strukturen. Innspillene om strukturendringer tas derfor ikke til følge	
Viser til tema samarbeid, og foreslår å fjerne strategi 1 «Samarbeidsarenaene mellom offentlig, privat og frivillig sektor bidrar til målrettet og kunnskapsbasert arbeid for økt fysisk aktivitet i Agder.» og strategi 3 «Det offentlige, forskningsmiljøer og frivilligheten	Innspillet foreslår en annen struktur på planen, en god struktur som kunne vært valgt i utgangspunktet. Men det vurderes slik at nåværende struktur beholdes.	Idrettsforbundets hefte «Hvordan inkludere» inkluderes i kunnskapsgrunnlaget

prioriterer større felles regionale satsinger for økt fysisk aktivitet, og samarbeider om planlegging, gjennomføring og evaluering». Strategi 2 «Friluftsråd og frivillige organisasjoner gis gode og forutsigbare rammebetingelser...» foreslås flyttet til tema for inkludering. Som ny og eneste strategi under samarbeid er det ønske å få inn noe konkret som skal være grunnmuren i ethvert samarbeid, forslag hentet fra Idrettsforbundets hefte «Hvordan inkludere»	Innspillet om hvordan inkludere, fra Idrettsforbundets heftet, er tatt til følge og inkluderes i kunnskapsgrunnlaget.	
Støtter strategi 1 under tema inkludering; «Styrking av ordningen for utlånssentraler i Agder, spesielt på steder med store levekårsutfordringer.»	Tatt til orientering	
Foreslår å slå sammen strategi 2 og 3 under tema inkludering; strategi 2 «Bedre mulighetene for barn og unge i lavinntektsfamilier til å delta i fritidstilbud.» og strategi 3 «Styrking av gratisprinsippet for bruk av offentlige anlegg til aktiviteter for barn, unge, studenter og eldre, samt til inkluderende lavterskelaktiviteter for alle». For å sikre strategi 2 får alle under 15 år kjøre gratis med buss mellom kl 17:00 og 21:00.	Innspill om å slå sammen strategiene er ikke tatt til følge. Forslag om tiltak for alle under 15 år, gratis buss på ettermiddagen, er ansett ivare tatt i mobilitetsplanen.	

Foreslår ny strategi 3 under tema inkludering «Alle kommuner har ordninger, friluftsråd og frivillige organisasjoner som bistår mennesker med behov for ekstra støtte eller tilrettelegging for å komme i gang med fysisk aktivitet.», og i den forbindelse skal alle kommunene få ei verktøykasse for å kunne legge til rette for at alle kan være fysisk aktive.	Innspill om ny strategi er ikke tatt til følge, men innspill om at kommunene får ei form for verktøykasse for å kunne legge til rette for at alle kan være fysisk aktiv er interessant. En slik verktøykasse er vurdert å allerede være en del av planen innen de ulike tiltakene som allerede er foreslått, og samlet sett kunne anses som en verktøykasse: - Tilskuddsordninger - Utlånsentral - Samarbeidsarenaer - Kompetanseløft/nettverk - Økt tilrettelegging	
Forslag til ny del/område tre; «forutsetninger for et fysisk aktivt liv» med fire strategier: 1. Registrering, oppdatering og formidling av kunnskap om anleggsdekning, anleggsbehov og deltakelse i fysisk aktivitet. Dette skal være et interkommunalt samarbeid. 2. Undersøke aktivitetsnivå og relaterte faktorer i alle aldersgrupper for å etablere en grunnmur av kunnskap om hvor vi er, og gjennom ulike måleparametere få en oversikt over hvor Agder gjør det godt og hvilke områder det må settes inn tiltak.	De fire strategiene er vurdert som allerede inkludert i planen, og at innspillet går på omstrukturering.	

3. Barn og unge informeres og læres opp i gode levevaner. Det bør opprettes samarbeid mellom en rekke grupper og organisasjoner som kan påvirke de ulike brukergruppene. 4. I Agder fins et vell av muligheter for fysisk aktivitet, og det er viktig å øke bruken av tilbud som fins. For å bidra til ei bærekraftig anleggsutvikling, må det satses på rehabilitering- og gjenbruk av eksisterende anlegg og bygg, samt å etablere nye anlegg og områder som legger til rette for flerbruk, lavterskel- og egenorganisert aktivitet i nærmiljøet.		
Foreslår at Wilds Minnes uteareal kan være utgangspunkt for utarbeidelsen av en universelt utforma skolegårdsmodell, når det gjelder uteområder på barnehage og grunnskole	Tatt til orientering	

Fylkeseldrerådet i Agder fylkeskommune

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Ønsker at det fremheves tydeligere viktigheten av fysisk aktivitet og at kommunene må sørge for at det blir så enkelt som mulig for eldre å være fysisk aktiv.	Kompetanseheving og tydelighet om viktigheten av fysisk aktivitet kan være et tema på nettverkssamlinger tiltenkt i tiltak nr. 2.	

Mener den viktigste barrieren for eldre å være fysisk aktiv er mangel på benker, sittemulighet og tilgang til offentlige toaletter.	Tilrettelegging av turveier og turstier, samt tiltak som sikrer tilgjengelighet for alle (f.eks. benker), er allerede foreslått prioritert i fylkeskommunens tilskuddsordninger for friluftsliv. Referansegruppa har diskutert punktet med ladestasjoner ved parkeringsplasser og mener at det er større behov for lavterskeltiltak som øker tilgjengeligheten, som f.eks. korte rundløyper, benker, lys og tilgang til toaletter. Tiltaket er knyttet til påstartet prosjekt om kartlegging av tilgjengelige turområder.	Foreslått endring i tiltak nr. 60; «Agder har utvalgte turområder, som har universelt utformede turstier og andre lavterskeltiltak som øker tilgjengeligheten. F.eks. korte rundløyper, benker, lys, tilgang til toaletter og lademuligheter for elektrisk rullestol»
Forslag til endring i tiltak nr. 13: «Idrettslag legger til rette for lavterskel egenorganisert aktivitet som en del av sitt aktivitetstilbud, også for unge voksne og voksne og eldre»	Tiltak nr. 13 er vurdert endret, slik at tiltaket inkluderer livslang idrettsglede som er et av de overordnede målene i idretten. Livslang idrettsglede kjennetegnes av en god og variert barne- og ungdomsidrett, der alle barn og unge gis mulighet til idrettsdeltagelse, og som forlenges til en idrett for voksne med ulike ambisjoner eller fysiske forutsetninger.	Foreslått endring i tiltak nr. 13: «Idrettslag legger til rette for lavterskel egenorganisert aktivitet og livslang idrettsglede».
Forslag til endring i tiltak nr. 16: «Legge til rette for at eldre motiveres til å være fysisk aktive, også de som er på institusjonsbolig» -samarbeidspartnere: «kommuner og eldrerådene»	Godt innspill, tatt til følge.	Eldreråd inkluderes som samarbeidspartner i tiltak nr. 16.
Forslag til endring i tiltak nr. 25: «Det etableres et langsiktig overvåkningsprogram i 2026 som måler befolkningens	Tiltaket gjelder befolkningen som helhet, og ikke tiltenkt noe spesifikk	

aktivitetsnivå og aktivitetstyper, også seniorer»	aldersgruppe. Innspillet er ikke tatt til følge.	
Forslag til endring i tiltak nr. 26: «Kartlegge barrierer for fysisk aktivitet blant barn og unge, personer med funksjonsnedsettelse, eldre og minoritetsgrupper i Agder.»	Kartleggingen er tiltenkt på gruppene barn og unge, personer med funksjonsnedsettelse og minoritetsgrupper – og innen de to siste gruppene vil indirekte også innebære eldre. Innspillet er ikke tatt til følge, men frivillige organisasjoner er lagt til som samarbeidspartnere i tiltaket.	Frivillige organisasjoner legges til som samarbeidsparter i tiltak nr. 26.
Forslag til endring i tiltak nr. 28: «Gjennomføre kartlegging av uteområder i barnehager, skolegårder, aldersboliger/institusjoner og i nærmiljøet rundt i perioden 2026-2028»	Viser til delmål 2 under tema kunnskap om idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet: «I Agder er det god oversikt over hvordan uteområder i barnehager, skolegårder og i nærmiljøet rundt er tilrettelagt og utformet for lek og fysisk aktivitet», derfor er det kartlegging av uteområder i barnehager, skoler og i nærheten av dem som vektlegges i strategi og tiltak innen dette delmålet. Innspillet er ikke tatt til følge.	
Forslag til endring i tiltak nr. 29: «Gjennomføre informasjons- og holdningskampanjer med sikte på å øke befolkningens kunnskap om viktigheten av fysisk aktivitet og de positive effektene for fysisk og psykisk helse samt læringsresultater.» Ønsker å få med en setning om spesielt eldre, og inkludere fylkeseldrerådet som samarbeidspartner.	Tiltaket gjelder hele befolkningen, eldre inkludert. Innspillet er ikke tatt til følge, men fylkeskommunale råd inkluderes som samarbeidspartner.	Fylkeskommunale råd legges til som samarbeidsparter i tiltak nr. 29.

Forslag til endring i tiltak nr. 30: «Det offentlige og frivilligheten samarbeider om felles digitale plattformer for informasjon om aktivitetstilbud, anlegg og områder for fysisk aktivitet». Mener informasjon må i tillegg utarbeides og distribueres på papir og sikres at alle husstander mottar informasjon.	Tiltaket har en digital plattform som utgangspunkt, men hvordan informasjonen spres trenger ikke være utelukkende digital.	
Forslag til endring i tiltak nr. 32: «Tilby god og oppdatert informasjon om friluftslivsområder som er tilgjengelige for alle». Og spesielt informasjon om det finnes benker og tilgang til toaletter.	Godt innspill, tatt til orientering.	
Forslag til endring i tiltak nr.42: «Tilskudd til tiltak for målgrupper med størst behov for økt deltakelse og aktivitetsnivå prioriteres». Spesielt eldre må prioriteres	Planforslaget legger opp til at målgrupper med størst behov prioriteres, og det gjelder de som er minst fysisk aktive, uavhengig av alder. Innspillet er ikke tatt til følge.	
Forslag til endring i tiltak nr.51: «Nye skoler, barnehager, sykehjem og omsorgsboliger lokaliseres på steder med gode muligheter for attraktive uteområder for fysisk aktivitet»	Både tiltaket og strategien den tilhører er rettet mot skoler og barnehager, og innspillet passer derfor ikke inn under strategien: «Skoler og barnehager skal ha god tilgang på attraktive uteområder for lek, bevegelsesglede og fysisk aktivitet i skoletiden og på fritiden. Utearealene skal tilpasses ulike aldersgrupper og årstider.». Innspillet er ikke tatt til følge.	

Gjerstad kommune råd for personer med nedsatt funksjonsevne

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Påpeker at det er mye rettet mot barn og unge og eldre i planen, mens det er få tiltak og muligheter for personer med funksjonsnedsettelse. Dermed opprettholdes hverken FNs bærekraftsmål eller nasjonale mål.	Innspill tatt til følge.	Informasjon om FN konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse inkluderes i kunnskapsgrunnlaget.
Det finnes ingen samlet oversikt over hvilke friluftsområder på Agder som er universelt utformet eller kunnskap om egenorganisert fysisk aktivitet for personer med funksjonsnedsettelse.	Det er riktig at det mangler oversikt og kunnskap, viser derfor til tiltak nr. 8: «Fylkeskommunen igangsetter et flerårig regionalt prosjekt med mål om å kartlegge og redusere barrierer for å øke tilgjengeligheten for alle i nærfriluftsområder i Agder.»	
Ber om at mulighetene for gode friluftss- og naturopplevelser for personer med funksjonsnedsettelse vektlegges	Viser til delmålet under tema arealplanlegging: «Befolkningen i Agder har god tilgang på anlegg, friluftslivsområder og nærmiljøer som stimulerer til økt fysisk aktivitet hele året.» og strategi 3: «Alle innbyggere i Agder bor nærmere enn 500 meter fra tursti, turvei eller allment tilgjengelige grønnstruktur.». Innspillet anses som ivaretatt.	
Ber om at tilskudd for tilrettelegging av friluftss- og naturopplevelser for mennesker med funksjonsnedsettelse får større prioritet ved tildeling av fylkeskommunale midler; som for eksempel opparbeiding av tilgjengelighet til dagsturhyttene, oppgradering av	Tilskudd for tilrettelegging anses ivaretatt i tema for tilskudd; strategi 2: «Tildeling av midler prioriterer i større grad tiltak som har som mål å få i aktivitet de som er i lite eller ingen aktivitet» og tiltak nr. 60; «Agder har utvalgte turområder, som har universelt utformede turstier, hvor man	Foreslått endring i tiltak nr. 60; «Agder har utvalgte turområder, som har universelt utformede turstier og andre lavterskeltiltak som øker tilgjengeligheten. F.eks. korte rundløyper, benker, lys, tilgang til toaletter og lademuligheter for elektrisk rullestol».

turstier/-veier og kartlegging av tilgjengelighet til friluftsområder.	har etablert ladestasjoner for rullestoler ved parkeringsområdene.» Tilrettelegging av turveier og turstier, samt tiltak som sikrer tilgjengelighet for alle (f.eks. benker), er allerede foreslått prioritert i fylkeskommunens tilskuddsordninger for friluftsliv.	
Ber om at alle idrettsanlegg er tilgjengelige.	Prinsippet om universell utforming følger i spillemiddelordningen og plan- og bygningsloven, og det finnes eget tilskudd til universell utforming av eksisterende anlegg i spillemiddelordningen.	Universell utforming inkluderes sammen med tilgjengelighet for alle i temaene arealplanlegging og anlegg Foreslått endring av strategi 3 under tema anlegg: «Ved bygging, rehabilitering og bruk av anlegg og aktivitetsområder vektlegges tilgjengelighet for alle, natur-, klima- og miljøhensyn, gjenbruk, sirkulærøkonomi og energieffektivitet.». Foreslått endring i tiltak nr. 67: «Fylkeskommunen innfører krav om behovs- og bærekraftsvurdering i søknader om spillemidler, som også innbefatter en vurdering av tilgjengelighet for alle.»

Grimstad kommune

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Fremhever viktigheten av økte ressurser fra fylkeskommunen for å sikre at tiltakene kan gjennomføres.	Tiltakene som har en mulig økonomisk konsekvens vurderes inn i budsjettarbeidene i fylkeskommunen.	

Mener at tilrettelegging for jenters deltakelse i idrett og fysisk aktivitet – f.eks. innen anleggsutforming – bør tillegges større vekt i planforslaget. Påpeker viktigheten med målrettet medvirkning fra begge kjønn i planleggingsprosessen av anlegg.	Anses som ivaretatt i tiltak nr. 57: «Prioritere inkluderende anlegg som nærmiljøanlegg, svømmeanlegg, isflater, turstier og lyssatte turveier» og tiltak nr. 59: «Fylkeskommunen igangsetter prosjekt for etablering av attraktive og innovative nærmiljøanlegg for egenorganisert fysisk aktivitet i nærheten av skole i alle kommuner.».	
Viser til tiltak nr. 16: «Legge til rette for at eldre motiveres til å være fysisk aktive, også de som er på institusjonsbolig», som eneste tiltaket direkte rettet mot eldre. For å nå målene i planen kan ikke kommunen stå som ansvarlig aktør alene på dette tiltaket. Ønsker større grad av fokus på det å fjerne barrierer for å være fysisk aktiv for de eldre. Viser til konkrete eksempler på tiltak som det interkommunale samarbeidet i Telemark for å legge til rette for økt fysisk aktivitet blant eldre, ved prosjekt om universelt utformede turveier, og prosjektet gjennomført i Grimstad «utarbeidelse av demensvennlige turløyper».	Tilrettelegging av turveier og turstier, samt tiltak som sikrer tilgjengelighet for alle (f.eks. benker), er allerede foreslått prioritert i fylkeskommunens tilskuddsordninger for friluftsliv. Benk og andre lavterskeltiltak knyttet til turveier er tilskuddsberettiget i spillemiddelordningen. Kompetanseheving og tydelighet om viktigheten av fysisk aktivitet kan være et tema på nettverkssamlingene tiltenkt i tiltak nr. 2.	Foreslått endring i tiltak nr. 60: «Agder har utvalgte turområder, som har universelt utformede turstier og andre lavterskeltiltak som øker tilgjengeligheten. F.eks. korte rundløyper, benker, lys, tilgang til toaletter og lademuligheter for elektrisk rullestol»
Ønsker en felles digital løsning for å vise tilbudet i Agder. En slik løsning bør også inneholde forskningsbasert informasjon om viktigheten av fysisk aktivitet.	Anses ivaretatt i tiltak nr. 30: «Det offentlige og frivilligheten samarbeider om felles digitale plattformer for informasjon om aktivitetstilbud, anlegg og områder for fysisk aktivitet.»	

Mener det bør være et eget mål i planen om å få ned sykefraværet.	Målet for planen kan indirekte føre til lavere sykefravær, og vis til tiltak som frisklivssentral/Aktiv på dagtid og strategi om arbeidsgivere. Innspillet er ikke tatt til følge.	
Påpeker at stengsler som hindrer allmenn ferdsel, spesielt i strandsonen, kan påvirke mulighetene for befolkningen til å være fysisk aktiv i nærmiljøet.	Tatt til orientering	
Mener sykkel, gang- og sykkelveier og trafikksikkerhet bør vies mer oppmerksomhet i planen, fordi dette er viktige faktorer for å fremme fysisk aktivitet og trygg ferdsel blant innbyggerne.	Innspillet støttes, men anses som ivaretatt i regional plan for mobilitet. Hverdagsaktivitet i form av sykkel og gange til og fra skole, jobb, fritidsaktiviteter og daglige gjøremål er sentralt for å øke fysisk aktivitetsnivå i alle aldersgrupper. For at flere skal velge å sykle eller gå i hverdagen, er utbygging av trafikksikre gang og sykkeløsninger viktig. Anlegg og infrastruktur for gående og syklende ivaretas i Regional plan for mobilitet. Planen har som hovedmål å gjøre reisen enkel, trygg og grønn og har et særlig fokus på barn og unge	Legger inn avklarende tekst med avgrensingen til mobilitetsplan i plandokumentets kapittel om bakgrunn, formal og virkning.
Ønsker at fylkeskommunen oppdaterer kommunestyret årlig hvordan tiltak i planen realiseres og hvordan tiltakene treffer etter intensjonen.	Viser til tiltak nr. 2: «Fylkeskommunen gjennomfører årlige nettverkssamlinger om fysisk aktivitet for kommuner, friluftsråd, idretten, private og frivillige organisasjoner hvor formålet er erfaringsutveksling, kompetanseheving og å koordinere tilrettelegging av anlegg, områder og aktiviteter av regional	

	betydning.», hvor status for planen kan være tema på de foreslåtte årlige nettverksmøtene.	
--	--	--

Kristiansand kommune

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Mener organisert idrett har mange kvaliteter i tillegg til den fysiske aktiviteten, som samhold og tilhørighet – men dette er litt fraværende i planen.	Hovedmålet med planen er at flere er mer fysisk aktive, og idretten er en viktig arena for å nå dette målet. Det er imidlertid mange måter å være fysisk aktiv, og organisert idrett vil dra god nytte av mange av tiltakene i planen.	
Ønsker at toppidretten fikk noe plass i planen.	Toppidrett kan være viktig for å stimulere til breddeaktivitet, men er ikke tiltenkt som hovedprioritet i planen. I planarbeidet er det hverdagsaktivitet, nærmiljø, og de som er minst fysisk aktive som er vektlagt. Det vurderes en toppidrettsstrategi for Agder, men dette er ikke som del av denne planen – og først ved rullering av neste planstrategi.	
Viser til at den planlagte idrettssatsingen på Gimle kan nevnes som eksempel når det gjelder utvikling av anlegg og områder for fysisk aktivitet	Vi vurderer det slik at utvikling av anlegg på Gimle kan ses i sammenheng med tema utvikling av anlegg.	
Viser til at kommunen har igangsatt initiativer for samarbeid mellom idrettslag og skolefritidsordninger.	Samarbeid idrettslag og skolefritidsordning kan ses i sammenheng med tiltak nr. 7: «Fylkeskommunen og utvalgte	

	kommuner etablerer et pilotprosjekt med mål om å øke fysisk aktivitet i barnehage og skole.»	
Ønsker en tydeliggjøring om skolefritidsordningen omhandles under skole-begrepet.	Det er tenkt at skole omhandler skolefritidsordning og andre lignende ordninger.	
Viser til tema inkludering, og forslag om en strategi for å beholde ungdom lengre i idretten, i tillegg til et tiltak knyttet til dette i handlingsprogrammet. Alternativt kunne tiltak nr. 13 vært: «Idrettslag legger til rette for lavterskel egenorganisert aktivitet som en del av sitt aktivitetstilbud, også for unge voksne og voksne»	Godt innspill og god presisering. Her vil det foreslås endring på ordlyd knyttet til tiltak nr. 13 og tiltaket flyttes inn under ny strategi 4 som omhandler prestasjonsfokus, rekruttering og frafall i idretten. På den måten vil strategiene under tema inkludering omhandle: 1-3: Økonomi som barriere 4: Dreie fokus fra prestasjon til bevegelsesglede 5: Ekstra tilrettelegging for å redusere barrierer 6: Arbeidshverdagen	Foreslått ny strategi 4 under tema inkludering, som handler om rekruttering- og frafallsutfordringen og å dreie fokus fra prestasjon til bevegelsesglede: «Det legges til rette for organiserte og egenorganiserte lavterskeltilbud som ikke er rettet mot prestasjon og konkurranse, men mot trivsel og bevegelsesglede.» Foreslått endring i tiltak nr. 13: «Idrettslag legger til rette for lavterskel egenorganisert aktivitet og livslang idrettsglede» Det inkluderes et avsnitt om rekruttering og frafall i idretten, under tema inkludering. Foreslått endring i tiltak nr. 12: «Det offentlige legger til rette for lavterskel egenorganisert aktivitet og praktiserer gratisprinsippet når det kommer til treningstid for barn, unge og studenter i offentlige anlegg.»

Viser til tiltak nr. 15: «Idrettskretsens tilbud «Aktiv på dagtid» etableres i fem nye kommuner i Agder innen 2028». Synes at dette er et godt tilbud, men er usikre på om det er riktig å fremheve én aktør ettersom enkelte kommuner kan ha andre liknende tilbud.	Denne formuleringen endres, for å åpne for flere ulike typer tiltak med samme formål.	Foreslått endring i tiltak nr. 15: «Idrettskretsens «Aktiv på dagtid» eller lignende konsepter etableres i fem nye kommuner i Agder innen 2028».
--	--	---

Lindesnes kommune eldreråd

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Forslag til nytt tiltak under tema inkludering: Transport til nærmiljøanlegg/svømmehaller er viktig for at alle skal kunne delta. Et virkemiddel er AKT Svipp. Strategi: AKT Svipp innføres i alle kommuner.	Ivaretatt i regional plan for mobilitet. Regional plan for mobilitet har som hovedmål å gjøre reisen enkel, trygg og grønn. Et bedre kollektivtilbud, spesielt for barn og unge er prioritert. AKT Svipp er trukket fram som et viktig tiltak som kan gjøre kollektivtilbudet mer tilgjengelig for flere.	
Ber om at det differensieres mellom ulike grupper eldre, og at det fokuseres på tiltak både for yngre eldre og de aller eldste.	Tatt til orientering. Eldre omfattes indirekte i prioritering av nærmiljøet, nærfriluftslivet og kriterier i tilskuddsordninger	

Lindesnes kommune råd for personer med funksjonsnedsettelse

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Savner konkretisering av samarbeid med frivillige organisasjoner	Viser til ett av fem delmål i Agder fylkeskommunes frivillighetsstrategi:	

	«Innen 2025 har alle kommunene på Agder vedtatt egen frivillighetspolitikk» - nettopp for å legge til rette for økt samarbeid mellom det offentlige og frivillige. Visjonen for frivillighetsstrategien for Agder er økt deltakelse for bedre levekår. Denne visjonen forutsetter en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet på Agder – og dette blir også hovedmålet for strategien.	
Savner fokus på universell utforming, og mener det bør presiseres at forutsetning for deltakelse er universelt utformede anlegg og at medvirkningsråd er viktige samarbeidspartnere.	Prinsippet om universell utforming følger i spillemiddelordningen og plan- og bygningsloven, og tiltak som sikrer tilgjengelighet for alle er prioritert i tilskuddsordningene for friluftsliv og i tiltak nr. 20: «Alle anleggseiere kartlegger om deres idrettsanlegg er tilgjengelige for alle, og etablerer en tiltaksplan for anlegg som ikke tilfredsstiller kravene til tilgjengelighet for alle.» Det finnes eget tilskudd til universell utforming av eksisterende anlegg i spillemiddelordningen.	Universell utforming og tilgjengelighet for alle inkluderes under temaene arealplanlegging og anlegg
Opplever det uheldig at personer med funksjonsnedsettelse ikke regnes som en gruppe som trenger særlig kartlegging og er heller ikke nevnt som en viktig gruppe å samarbeide med.	Viser til tiltak nr. 26: «Kartlegge barrierer for fysisk aktivitet blant barn og unge, personer med funksjonsnedsettelser og minoritetsgrupper i Agder.», hvor personer med funksjonsnedsettelse er nevnt som gruppe som skal kartlegges.	Frivillige organisasjoner legges til som samarbeidspartner i tiltak nr. 26.

Minner om FN konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse.	Innspill tatt til følge.	Informasjon om FN konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse inkluderes i kunnskapsgrunnlaget.
Påpeker at kortere turløyper, benker, toaletter og god skilting er viktig for å øke tilgjengeligheten	Tilrettelegging av turveier og turstier, samt tiltak som sikrer tilgjengelighet for alle (f.eks. benker), er allerede foreslått prioritert i fylkeskommunens tilskuddsordninger for friluftsliv. Benk og andre lavterskeltiltak knyttet til turveier er tilskuddsberettiget i spillemiddelordningen.	Foreslått endring i tiltak nr. 60; «Agder har utvalgte turområder, som har universelt utformede turstier og andre lavterskeltiltak som øker tilgjengeligheten. F.eks. korte rundløyper, benker, lys, tilgang til toaletter og lademuligheter for elektrisk rullestol»

Norges blindforbund Aust-Agder

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Viser til at pårørende er en gruppe som spiller en viktig rolle når det gjelder å motivere personer med funksjonsnedsettelse til fysisk aktivitet.	Tatt til orientering.	
Påpeker at det er satt lite vekt på at organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse er viktige samarbeidspartnere.	Organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse er tiltenkt som en del av frivillige organisasjoner, som er foreslått inkludert som samarbeidspartner i flere tiltak, blant annet tiltak nr. 7, 8, 16 og 26.	
Viser til at det eksisterer lavterskeltilbud innen fysisk aktivitet som gjennomføres	Tatt til orientering.	

hos blant annet blindeforbundet, hvor også lokalene er tilpasset.		
Påpeker at personer med funksjonsnedsettelse nevnes som en målgruppe, men at det er få eller ingen tiltak som retter denne gruppen. Mener det ikke er behovet for en kartlegging av barrierene for fysisk aktivitet som er mest pressende, men konkrete tiltak for å inkludere denne gruppa. Og i den sammenheng bruke organisasjonene som samarbeidspartnere.	Viser til tiltak nr. 26: «Kartlegge barrierer for fysisk aktivitet blant barn og unge, personer med nedsatt funksjonsevne og minoritetsgrupper i Agder.», som er et resultat av dialog med fylkeskommunalt råd, og ønske om en statuskartlegging.	Frivillige organisasjonene inkluderes som samarbeidspartnere i tiltak nr. 8: «Fylkeskommunen igangsetter et flerårig regionalt prosjekt med mål om å kartlegge og redusere barrierer for å øke tilgjengeligheten for alle i nærfriluftsområder i Agder.»
Mener det bør etableres en tilskuddsordning for funksjonshemmedes organisasjoner, der det gis tilskudd til aktiviteter i organisasjonenes regi.	Fylkeskommunen har en frivilligstrategi, med en tilhørende tilskuddsordning der reduksjon av barriere for deltakelse og gruppe med levekårsutfordringer prioriteres. Det er presisert at det kan søkes om tilskudd til tilretteleggingskostnader.	
Viser til viktigheten med strukturelle forhold som transport blir tatt hensyn til når det gjelder fysisk aktivitet, og nevner blant annet en transportordning med dør-til-dør-prinsipp og brukerstyrt personlig assistanse.	Delvis ivaretatt i mobilitetsplan. Regional plan for mobilitet har som mål å gjøre reisen enkel, trygg og grønn. Planen har målsettinger om et bedre kollektivtilbud. Bestillingstransport og videreutvikling av AKT Svipp er en viktig satsing. Individuelt tilpassede transportordninger ved definerte helsemessige behov (f.eks. for blinde og svaksynte) ivaretas gjennom fylkeskommunens tilbud om TT transport (tilrettelagt transport).	

Mener at universell utforming burde vært med vektlagt, og at planen burde ha referert til FN-konvensjonen, som sikrer menneskerettighetene for personer med funksjonsnedsettelse.	Innspill tatt til følge.	Informasjon om FN konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse inkluderes i kunnskapsgrunnlaget. Foreslått endring i tiltak nr. 67: Fylkeskommunen innfører krav om behovs- og bærekraftsvurdering i søknader om spillemidler, som også innbefatter en vurdering av tilgjengelighet for alle.»
Støtter sterkt delmålet innen tema inkludering, og kommer med forslag til tiltak for bilde og svaksynte: 1. Tilgjengelige og tilrettelagte turstier og aktivitetsområder, hvor tiltak knyttet til universell utforming og tilgjengelighet er vektlagt. 2. Tilrettelegging på idrettsanlegg, for eksempel punktskrift på skilt, akustiske veiledere og ledelinjer. 3. Sosiale møteplasser som er tilgjengelige for alle med tanke på adkomst, navigasjon og tilrettelegging.	Forslag til gode tiltak under tema inkludering, men anses å allerede være delvis ivaretatt. Punkt 1 og 2 er tiltak som kan inkluderes i en spillemiddelsøknad ved etablering og rehabilitering av anlegg. Punkt 3 er dekket i planens hovedmål «Agder er et aktivitetsvennlig samfunn med nærmiljøer, <u>sosiale møteplasser</u> og friluftslivsområder som bidrar til at flere er mer fysisk aktive.»	Foreslått endring i tiltak nr. 67: Fylkeskommunen innfører krav om behovs- og bærekraftsvurdering i søknader om spillemidler, som også innbefatter en vurdering av tilgjengelighet for alle.»
Viser til tema informasjon og formidling, og at informasjon om aktiviteter og tilbud må være tilgjengelig for blinde og svaksynte. Dette innebærer digitale plattformer, trykt informasjon og lydformat, samt opplæring av personale som jobber med fysisk aktivitet, i	Universell utforming av nettsider og dokumenter er forankret i likestillings- og diskrimineringsloven, som stiller krav om at digitale løsninger skal være tilgjengelige for alle, uavhengig av funksjonsevne.	

kommunikasjon og tilrettelegging for blinde og svaksynte.		
Anbefaler at samarbeid på tvers av sektorer inkludert helsevesenet, frivillige organisasjoner, idrettslag og funksjonshemmedes organisasjoner intensiveres for å sikre at tilretteleggingen faktisk dekker behovene til blinde, svaksynte og andre med funksjonsnedsettelse	Viser til tiltak nr. 2 «Fylkeskommunen gjennomfører årlige nettverkssamlinger om fysisk aktivitet for kommuner, friluftsråd, idretten, private og frivillige organisasjoner hvor formålet er erfaringsutveksling, kompetanseheving og å koordinere tilrettelegging av anlegg, områder og aktiviteter av regional betydning.». FFO og andre organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse inviteres til årlige nettverkssamlinger om fysisk aktivitet.	
Oppfordrer til at tilskudd og økonomiske virkemidler også øremerkes til prosjekter som fokuserer på tilrettelegging for funksjonshemmede, spesielt prosjekter som fremmer universell utforming av eksisterende og nye anlegg.	Viser til temaet for tilskudd og strategi nr. 2: «Tildeling av midler prioriterer i større grad tiltak som har som mål å få i aktivitet de som er i lite eller ingen aktivitet». Det finnes også eget tilskudd til universell utforming av eksisterende anlegg i spillemiddelordningen.	Sammen med andre innspill foreslås det endringer på strategi 2 under tema tilskudd - for å inkludere områder med særlige levekårsutfordringer: «Tildeling av midler prioriterer i større grad områder med særlige levekårsutfordringer og tiltak som har som mål å få i aktivitet de som er i lite eller ingen aktivitet»
I tema for arealplanlegging må arealplanlegging og utvikling av anlegg alltid ta hensyn til universell utforming som en standard, og forutsetning at alle nye utviklingsprosjekt inkluderer tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse.	Prinsippene for universell utforming er krav i planleggingen etter plan og bygningsloven	Universell utforming inkluderes sammen med tilgjengelighet for alle i temaene arealplanlegging og anlegg

Risør kommune

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Ingen spesifikke innspill til endringer, men mener det er positivt at nærmiljøanlegg, sosiale arenaer og aktivitet i hverdagslivet er mer vektlagt enn tidligere.	Tatt til orientering.	
Planen anses som et godt verktøy for kommunen, og ser frem til samarbeid med fylkeskommunen innen de ulike satsingsområdene.	Viser til tiltak nr. 2: «Fylkeskommunen gjennomfører årlige nettverkssamlinger om fysisk aktivitet for kommuner, friluftsråd, idretten, private og frivillige organisasjoner hvor formålet er erfaringsutveksling, kompetanseheving og å koordinere tilrettelegging av anlegg, områder og aktiviteter av regional betydning.», hvor status for planen kan være tema på de foreslåtte årlige nettverksmøtene.	

Statsforvalteren i Agder

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Viser til tema for samarbeid, strategi 1: «Samarbeidsarenaene mellom offentlig, privat og frivillig sektor bidrar til målrettet og kunnskapsbasert arbeid for økt fysisk aktivitet i Agder». Savner en konkretisering av hvordan disse samarbeidsarenaene skal fungere	Viser til tiltak nr. 1: «Fylkeskommunen etablere et regionalt fagråd for anlegg og fysisk aktivitet. Formålet med rådet er å koordinere, samordne og forbedre satsingen på økt fysisk aktivitet på regionalt nivå, herunder planlegge større satsinger/anlegg, identifisere kunnskapsbehov og bidra til oppfølging av handlingsprogram.»	

og eventuelt hvem som skal være ansvarlige for å opprette dem.	Det er tiltenkt at deres mandat er å identifisere egnede samarbeidsarenaer. Dette kan gjelde både allerede eksisterende og nye arenaer.	
Viser til satsingen på helsefremmende barnehager og skoler i tiltak nr. 5 «Det offentlige jobber for helsefremmende barnehager og skoler ved å styrke satsingen på fysisk aktivitet i opplæringen». Mener fylkeskommunen bør vurdere den potensielle synergieffekten et tydeligere fokus på uteområder i barnehager og skoler i denne planen kan ha.	Viser til delmål 2 under tema kunnskap: «I Agder er det god oversikt over hvordan uteområder i barnehager, skolegårder og i nærmiljøet rundt er tilrettelagt og utformet for lek og fysisk aktivitet.» og underliggende strategi og tiltak nr. 27 og 28 som skal bidra til at nevnte uteområder skal kartlegges. Som igjen vil være grunnlaget for tiltak nr. 6: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt med mål om å øke fysisk aktivitet i barnehage og skole, spesielt med tanke på uteområdene». Kan også ses i sammenheng med tiltak nr. 3: «Fylkeskommunen etablere samarbeid med Tverga (Ressurssenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge) med hensikt å styrke satsingen på attraktive og inkluderende møteplasser for egenorganisert aktivitet i alle kommunene.»	Det foreslås å dele tiltak nr. 6 i to, slik at det blir to ulike pilotprosjekt, og at frivillige organisasjoner tas inn som samarbeidspart i tiltak nr. 7: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt rettet mot fysisk aktivitet i skolefritidsordningen.» Tiltak nr. 6 justeres slik at uteområder vektlegges: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt med mål om å øke fysisk aktivitet i barnehage og skole, spesielt med tanke på uteområdene» Et avsnitt om uteområder i barnehager og skole inkluderes planforslaget.
Viser til tema for inkludering, og delmålet «Alle kommunene i Agder har gratisprinsipp i offentlige anlegg, gode universelle gratisordninger for lån av	Godt innspill, men det vurderes slik at alle grupper i befolkningen allerede er en del av delmålet. Innspillet er ikke tatt til følge.	

utstyr og aktivitetsfremmende lavterskeltilbud». Foreslår at det legges inn i delmålet at alle kommunene i Agder har aktivitetsfremmende lavterskeltilbud for alle grupper i befolkningen.		
Viser til tiltak nr. 28: «Gjennomføre kartlegging av uteområder i barnehager, skolegårder og i nærmiljøet rundt». Statsforvalter viser til NMBU, som på oppdrag fra Helsedirektoratet, laget rapporten «Uteområder i barnehager og skoler – Hvordan sikre kvalitet i utformingen (2019)». Her er det konkrete anbefalinger for areal pr barn og listet opp punkter med hva uteområdene bør inneholde. Anbefaler fylkeskommunen å se til denne rapporten når kvaliteten på uteområdene i barnehage, skole og nærmiljøet skal kartlegges.	Tatt til orientering, og rapporten blir en del av kartleggingsmaterialet.	
Viser til tema om formidling og informasjon, strategi 1: «Styrke formidlingen av kunnskap om fordelene av fysisk aktivitet». Mener dette er viktig, men er lite konkret og at det er sannsynlig at kommunen	Viser til tiltak nr. 2 «Fylkeskommunen gjennomfører årlige nettverkssamlinger om fysisk aktivitet for kommuner, friluftsråd, idretten, private og frivillige organisasjoner hvor formålet er erfaringsutveksling, kompetanseheving og å koordinere tilrettelegging av anlegg, områder og aktiviteter av regional	

kommer til å ha behov for veiledning eller presisering av dette punktet.	betydning.», hvor dette med veiledning og presisering vil være aktuelle tema	
For å lykkes med å skape et mer aktivitetsvennlig samfunn vil det være naturlig å starte med uteområdene i barnehager og skoler, fordi de er noen av de viktigste møteplassene vi har. Statsforvalteren kan derimot ikke se at dette har en tydelig prioritet i planen. Ifølge planen skal tilskuddsordninger innrettes slik at aktiviteter og aktivitetsfremmende anlegg i nærmiljøet får en tydelig prioritering. Dette tolker de som uklart og ber fylkeskommunen tydeliggjøre hva som skal ha prioritet.	Viser til delmål 2 under tema kunnskap: «I Agder er det god oversikt over hvordan uteområder i barnehager, skolegårder og i nærmiljøet rundt er tilrettelagt og utformet for lek og fysisk aktivitet.» og underliggende strategi og tiltak nr. 27 og 28 som skal bidra til at nevnte uteområder skal kartlegges. Som igjen vil være grunnlaget for tiltak nr. 6: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt med mål om å øke fysisk aktivitet i barnehage og skole, spesielt med tanke på uteområdene». Kan også ses i sammenheng med tiltak nr. 3: «Fylkeskommunen etablere samarbeid med Tverga (Ressurssenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge) med hensikt å styrke satsingen på attraktive og inkluderende møteplasser for egenorganisert aktivitet i alle kommunene.»	Det foreslås å dele tiltak nr. 6 i to, slik at det blir to ulike pilotprosjekt, og at frivillige organisasjoner tas inn som samarbeidspart i tiltak nr. 7: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt rettet mot fysisk aktivitet i skolefritidsordningen.» Tiltak nr. 6 justeres slik at uteområder vektlegges: «Fylkeskommunen og utvalgte kommuner etablerer et pilotprosjekt med mål om å øke fysisk aktivitet i barnehage og skole, spesielt med tanke på uteområdene» Et avsnitt om uteområder i barnehager og skole inkluderes planforslaget.
Viser til tema for tilskudd, strategi 2 «Tildeling av midler prioriterer i større grad tiltak som har som mål å få i aktivitet de som er i lite eller ingen aktivitet».	Innspill tatt til følge.	Sammen med andre innspill foreslås det endringer på strategi 2 under tema tilskudd - for å inkludere områder med særlige levekårsutfordringer: «Tildeling av midler prioriterer i større grad områder med særlige levekårsutfordringer og tiltak

Mener det kan være hensiktsmessig å være enda tydeligere på at også områder hvor det er en høyere representasjon av innbyggere med lav sosioøkonomisk status skal prioriteres.		som har som mål å få i aktivitet de som er i lite eller ingen aktivitet»
Viser til tema for arealplanlegging og delmålet «Arealplanleggingen bidrar til at befolkningen i Agder har god tilgang på anlegg, friluftslivsområder og nærmiljøer som stimulerer til økt fysisk aktivitet hele året.». Ber fylkeskommunen vurdere behovet for en konkretisering av hva som menes med begrepet «god tilgang», da tolkningen av dette kan være sprikende.	«God tilgang til anlegg» er blant annet hentet fra folkehelseundersøkelsens spørsmål knyttet til opplevd tilgang. I målene i regional plan vil delmålet være litt overordnet, mens i kunnskapsgrunnlaget og strategiene forsøkes det å konkretisere «god tilgang» gjennom befolkningens bevegelsesradius, nærmiljøprioriteringen og at alle i Agder skal bo nærmere enn 500m til tursti eller allment tilgjengelig grønnstruktur. I revideringen av spillemiddelordningen kan nytt krav om større vektleggelse av behov og kartlegging gi indikasjoner på «god tilgang». Kartleggingene som er foreslått i handlingsplanen vil kunne bidra til å konkretisere «god tilgang» ved revisjon av planen.	
Er positive til strategi 3 i tema arealplanlegging, som har et tydelig og konkret mål om at alle i Agder skal bo	Tatt til orientering	

nærmere enn 500 meter tursti, turvei eller allment tilgjengelige grønnstruktur.		
Viser til tema om arealplanlegging, og mener gang- og sykkelsti også burde vært inkludert som en del av strategiene.	Ivaretatt i Regional plan for mobilitet. Hverdagsaktivitet i form av sykkel og gange til og fra skole, jobb, fritidsaktiviteter og daglige gjøremål er viktige faktorer for å øke fysisk aktivitetsnivå i alle aldersgrupper. For at flere skal velge å sykle eller gå i hverdagen er utbygging av trafikkssikre gang og sykkelløsninger viktig. Anlegg og infrastruktur for gående og syklende ivaretas i mobilitetsplanen.	
Viser til tema om arealplanlegging, og foreslår at den regionale planen kan inkludere et mål om skolevei, jamfør Nasjonal transportplans (Meld. St. 14) mål om at åtte av ti barn med skolevei opp til fire kilometer skal gå eller sykle til skolen.	Delvis ivaretatt i regional plan for mobilitet. Mobilitetsplanen har mål om at flere skal gå og sykle til skolen. Planen prioriterer gang og sykkelanlegg rundt skoler. Mobilitetsplanen har mål om økning i andel ungdom som sykler/går til skolen på til 60% i 2033 (indikator Ungdata 34,5 2019, her er også videregående med) og reduksjon i andel elever i grunnskolen som har rett på gratis skoleskyss pga farlig skolevei fra 11% i 2019 til 7% i 2033. Det er fornuftig å følge opp målet fra NTP om at 80% av elever i grunnskolen skal sykle eller gå til skolen. Dette målet er imidlertid vanskeligere å måle da vi ikke har gjentakende reisevaneundersøkelser på barne- og ungdomsskoler.	

Viser til tema for arealplanlegging. For å sikre at flere går og sykler og unngår at det bygges parkering fremfor tilstrekkelig store og gode uteområder anbefaler Statsforvalter at «den omvendte trafikkpyramide» legges til grunn.	Dette er et viktig poeng som også følges delvis opp i regional plan for mobilitet.	«Den omvendte trafikkpyramide» inkluderes i kunnskapsgrunnlagets kapittel om mobilitetsplanen.
Viser til tema for anlegg. Mener generelt det er positivt at planen også har fokus på de sosiale og miljømessige gevinstene ved å tilrettelegge for fysisk aktivitet	Tatt til orientering	

Studentorganisasjonen i Agder

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Som en generell tilbakemelding er STA tydelig på at informasjon om endringene som foretas må komme studentene i hende for at de alltid skal være klar over hva som er gjeldende standpunkt eller regelverk.	Tatt til orientering	
Viser til tema for inkludering, strategi 1 «Styrking av ordningen for utlånsentraler i Agder, spesielt på steder med store levekårsutfordringer». Mener studenter bør inkluderes under dette punktet som en satsingsgruppe for styrking av utlånsentraler.	Anses ivaretatt i tema inkludering.	
Viser til tema for inkludering, strategi 3 «Styrking av gratisprinsippet for bruk av offentlige anlegg til aktiviteter for barn,	Tatt til orientering	

unge, og studenter, samt til inkluderende lavterskelaktiviteter for alle.». Er glade for at gratisprinsippet ligger til grunn i planen og at også studenter nevnes helt konkret i planen.		
Viser til tema for arealplanlegging, strategi 1 «Boligområder, skoler og sentrumsområder skal ha god tilgang på anlegg, grøntområder med turstier og turveier og inkluderende møteplasser for egenorganisert fysisk aktivitet.». Peker på kapasitetsproblematikk i eksisterende anlegg, og at kapasiteten må gjenspeile antall innbyggere og behov. Mener kapasiteten må økes slik at flere får muligheten til å bruke anleggene.	Anses som dekket i tiltak nr. 20: «Kartlegge bruken av anlegg for idrett og fysisk aktivitet for å se på muligheter for å effektivisere og øke bruksgraden.» og i tiltak nr. 22: «Alle anleggseiere kartlegger om deres idrettsanlegg er tilgjengelige for alle, og etablerer en tiltaksplan for anlegg som ikke tilfredsstiller kravene til tilgjengelighet for alle.»	
Viser til tema for anlegg, strategi 1 «Utvikling av inkluderende og attraktive anlegg og møteplasser som legger til rette for flerbruk, lavterskel- og egenorganisert aktivitet i nærmiljøet.». Peker på at universitetscampusene er viktige sosiale møteplasser hvor folk oppholder seg og kan være fysisk aktive.	Universitetscampusene anses som et nærmiljøområde for studenter, og et viktig sted for folk oppholder seg. Studentsamskipnad er søknadsberettiget aktør i spillemiddelordningen. Viser til innspill om å inkludere studiesteder fra innspillet til Velferdstinget	
Viser til tema for anlegg, strategi 3 «Ved bygging, rehabilitering og bruk av anlegg og aktivitetsområder vektlegges natur-, klima- og miljøhensyn, gjenbruk, sirkulærøkonomi og energieffektivitet.».	Kan dekkes inn i krav om tilgjengelighetssjekk i forbindelse med spillemiddelsøknader, tiltak nr. 67.	Foreslått endring i tiltak nr. 67: «Fylkeskommunen innfører krav om behovs- og bærekraftsvurdering i søknader om spillemidler, som også innbefatter en vurdering av tilgjengelighet for alle.»

Ber om at brukeropplevelse inkluderes som perspektiv for å sikre at det som bygges er godt tilpasset de ulike brukergruppene bygget er tiltenkt.		
--	--	--

Tverga (nasjonalt ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet)

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Det er veldig positivt at planen legger vekt på flerbruk, gjenbruk og sambruk, som er avgjørende for å sikre en mer bærekraftig, naturvennlig og arealeffektiv anleggsutvikling	Tatt til orientering	
Gledelig at Tverga er nevnt som samarbeidspartner i handlingsprogrammet	Tatt til orientering	
Positive til at kvaliteten på skolegårder skal kartlegges, og at det er tenkt tett samarbeid med forskningsmiljøene for å innhente kunnskap om bruk av idrettsanlegg og barrierer for befolkningens aktivitetsnivå.	Tatt til orientering	
Har valgt å trekke ut tre hovedområder som kunne ha vært styrket for å i større grad styrke målet om at «Agder er et aktivitetsvennlig samfunn med nærmiljøer, sosiale møteplasser og friluftslivsområder som bidrar til at flere er mer fysisk aktive.» 1. Innendørs flerbruksanlegg, spesielt tilrettelagt for	1. Innendørs flerbruksanlegg vurderes inn i tema anlegg og strategi 1: «Utvikling av inkluderende og attraktive anlegg og møteplasser som legger til rette for flerbruk, lavterskel- og egenorganisert aktivitet i nærmiljøet.»	

egenorganisert idrett og fysisk aktivitet 2. Økt kompetanse på prosess, hvor det kan kompetanseutvikling hos kommuneansatte og tverrsektorielt samarbeid kan vektlegges mer 3. Innovative idrettsanlegg, spesielt møteplasser for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.	Kan kommer som vurdering på tiltaksnivå når ny spillemiddelordning er på plass, hvor en egen pott til denne type anlegg er foreslått inn fra blant annet Tverga sin side. 2. Økt kompetanse: Anses dekket under tiltak nr. 1 som omhandler regionalt fagråd for anlegg og fysisk aktivitet, og tiltak nr. 2 som handler om årlige nettverkssamlinger og fysisk aktivitet. 3. Innovative idrettsanlegg svares ut i tema anlegg og strategi 1: «Utvikling av inkluderende og attraktive anlegg og møteplasser som legger til rette for flerbruk, lavterskel- og egenorganisert aktivitet i nærmiljøet.» Kan kommer som vurdering på tiltaksnivå når ny spillemiddelordning er på plass, hvor en egen pott til denne type anlegg er foreslått inn fra blant annet Tverga sin side.	
---	---	--

Velferdstinget i Agder (studentdemokratiet)

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Påpeker at felles digitale plattformer som et verktøy kan bidra til å tilgjengeliggjøre fysisk aktivitet for mange studenter som for øyeblikket ikke er fysisk aktive	Anses som ivaretatt i tiltak nr. 30: «Det offentlige og frivilligheten samarbeider om felles digitale plattformer for informasjon om aktivitetstilbud, anlegg og områder for fysisk aktivitet.»	
Ønsker ny strategi under tema for inkludering: «Sikre hensiktsmessig fordeling av hall- og banetid, der barn og unge prioriteres først, deretter studentidretten, og bedriftsidretten til sist.»	Anses som ivaretatt i tiltak nr. 12: «Det offentlige praktiserer gratisprinsippet når det kommer til inkluderende lavterskelaktiviteter og treningstid for barn, unge og studenter i offentlige anlegg» og i tiltak nr. 20: «Kartlegge bruken av anlegg for idrett og fysisk aktivitet for å se på muligheter for å effektivisere og øke bruksgraden».	
Viser til tema for informasjon og formidling, strategi 2 «Fylkeskommune, kommuner og frivilligheten sørger for god og tilgjengelig informasjon om muligheter for å være fysisk aktiv i Agder». Ønsker å legge til en formulering; «... på relevante plattformer. »	Ikke tatt til følge	
Viser til tema for anlegg, strategi 3: «Ved bygging, rehabilitering og bruk av anlegg og aktivitetsområder vektlegges natur-, klima- og miljøhensyn, gjenbruk, sirkulærøkonomi og energieffektivitet.». Vil påpeke at biologisk ifyll i kunstgressbaner gir problemer med	Tatt til orientering	

brukstid om vinteren, og ønsker at denne type problematikk tas i utformingen av strategien.		
Viser til tiltak nr. 2 «Fylkeskommunen gjennomfører årlige nettverkssamlinger om fysisk aktivitet», og ber om at studentidretten inkluderes i den årlige nettverkssamlingen.	Fylkeskommunen inviterer studentidretten til nettverkssamlinger i forbindelse med tiltak nr. 2.	
Viser til tiltak nr. 59 og ønsker følgende endringsforslag: «Fylkeskommunen igangsetter prosjekt for etablering av attraktive og innovative nærmiljøanlegg for egenorganisert fysisk aktivitet i nærheten av skole og studiesteder i alle kommuner.»	Innspill tatt til følge.	Foreslått endring i tiltak nr. 59: «Fylkeskommunen igangsetter prosjekt for etablering av attraktive og innovative nærmiljøanlegg for egenorganisert fysisk aktivitet i nærheten av studiesteder og skole i alle kommuner.»

Vennesla kommune

Sammendrag av høringsuttalelsen	Fylkeskommunens vurdering	Forslag til endring
Ønsker et forsterket fokus på fysisk aktivitet for mennesker med funksjonsnedsettelse og eldre, både hjemmeboende, samt beboere på institusjon.	Gjennom vurderingen av konkrete innspill og forslag til endringer, vurderes det slik at tiltakene knyttet til fysisk aktivitet for mennesker med funksjonsnedsettelse og eldre er styrket. Viser også til at organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse er tiltenkt som en del av frivillige organisasjoner, som er foreslått inkludert som samarbeidspartner i flere tiltak, blant annet tiltak nr. 7, 8, 16 og 26.	